

РОЗДІЛ 12 ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

УДК 355.2:342

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/63>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ ЯК СТРАТЕГІЧНОГО НАПРЯМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS FOR THE FORMATION OF NATIONAL RESISTANCE AS A STRATEGIC DIRECTION FOR ENSURING STATE SECURITY

Денисенко Є.В., к.п.н.,
начальник відділу організації заочного та дистанційного навчання
Національна академія Національної гвардії України
orcid.org/0000-0003-3776-0823

Романенко В.О., студент магістратури
Національна академія Національної гвардії України
orcid.org/0009-0002-4188-8790

Сучасна Україна демонструє світові спроможність ефективно протидіяти зовнішній агресії та відстоювати власний державний суверенітет, незалежно від територіальних масштабів. Важливу роль у забезпеченні цієї спроможності відіграє система національного спротиву, яка об'єднує потенціал державних, військових і громадських структур для протидії агресії та зміцнення національної безпеки. У межах державної політики України здійснюється постійне оновлення та розвиток нормативно-правових засад, що регулюють діяльність інституцій і механізмів національного спротиву з метою підвищення їхньої ефективності в системі державної безпеки. Система національного спротиву передбачає комплексну мобілізацію людських та матеріально-технічних ресурсів, підготовку цивільного населення до виконання оборонних завдань, а також реалізацію інформаційно-психологічних заходів, спрямованих на підвищення стійкості населення в умовах воєнного стану. Ефективність національної безпеки залежить від усвідомленої готовності громадян протидіяти потенційним загрозам та діяти спільно задля захисту держави.

У статті обґрунтовано доцільність застосування національного спротиву як стратегічного напрямку забезпечення державної безпеки, що органічно пов'язано з основними завданнями, які постають перед органами державної влади, військовими та цивільними структурами у забезпеченні суверенітету та територіальної цілісності держави. Підкреслено, що національний спротив складається з двох ключових компонентів: загальновійськова підготовка та військово-патріотичне виховання. При цьому загальновійськова підготовка набуває універсального характеру і є обов'язковою для всіх громадян. Описано основні законодавчі акти, постанови та інші нормативно-правові документи, що визначають засади, норми та правила поведінки громадян у контексті національного спротиву. Проаналізовано ключові завдання національного спротиву в сфері державної безпеки, що впливають із встановлених правових засад і мають визначальне значення для забезпечення стійкості держави. Доведено, що комплексна реалізація заходів щодо національного спротиву сприяє підвищенню стійкості державної безпеки та підвищенню рівня громадської готовності.

Ключові слова: стійкість державної безпеки, загальновійськова підготовка, рівень громадської готовності, ключові завдання національного спротиву, захист державного суверенітету та територіальної цілісності держави.

Modern Ukraine demonstrates to the world the ability to effectively counter external aggression and defend its state sovereignty, regardless of territorial scale. The important role in ensuring this capability is played by the national resistance system which combines the potential of state, military and civil structures to counter aggression and strengthen national security. Within the framework of Ukraine's state policy, the regulatory and legal framework governing the activities of national resistance institutions and mechanisms is constantly being updated and developed with a view to improving their effectiveness in the state security system. The national resistance system provides for the comprehensive mobilisation of human and material resources, the preparation of the civilian population for defence tasks and the implementation of information and psychological measures aimed at increasing the resilience of the population in conditions of martial law. The effectiveness of national security depends on the conscious readiness of all citizens to counter potential threats and act together to protect the state.

The article substantiates the expediency of using national resistance as a strategic direction for ensuring state security which is organically linked to the main tasks facing the state authorities, military and civil structures in ensuring the sovereignty and territorial integrity of the state. It is emphasised that national resistance consists of two key components: general military training and military-patriotic education. At the same time general military training is becoming universal and mandatory for all citizens. The main legislative acts, resolutions and other regulatory and legal documents that define the principles, norms and rules of conduct for citizens in the context of national resistance are described. It is analysed the key tasks of national resistance in the field of state security which arise from the established legal principles and are of decisive importance for ensuring the stability of the state. It is proven that the comprehensive implementation of measures for national resistance contributes to increasing the state security stability and raising the level of public preparedness.

Key words: state security stability, general military training, level of public preparedness, key tasks of national resistance, protection of state sovereignty and territorial integrity.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна продемонструвала світовій спільності, що незважаючи на свої територіальні масштаби, вона може ефективно протидіяти агресії та забезпечити захист свого державного суверенітету. Уряд України починаючи з 2014 року систематично розробляє та впроваджує нормативно-правові акти, спрямовані на створення умов, за яких громадяни мають можливість брати участь у забезпеченні національної безпеки. Дані заходи становлять важливий елемент системи національного спротиву, спрямований на підвищення стійкості суспільства до внутрішніх загроз, формування громадської свідомості, зміцнення обороноздатності держави та стримування і відсічі агресії. Верховна Рада України у 2021 році розробила та ухвалила Закон України «Про основи національного спротиву» [1], який набув чинності 1 січня 2022 року, що забезпечило визначення повноважень сил безпеки, сил оборони та інших суб'єктів, визначених цим законом, у сфері підготовки і ведення національного спротиву. Безпосередньо даний закон регламентує захист України в разі масштабної війни. На практичному рівні національний спротив охоплює мобілізацію людських і матеріально-технічних ресурсів, підготовку цивільного населення до виконання оборонних дій та інформаційно-психологічні заходи для підвищення стійкості населення. На жаль, у 2022 році громадяни України опинились перед прямою воєнною загрозою, що спричинило їх активну самостійну мобілізацію та залучення до захисту держави. Підготовка до національного спротиву включає дві основні складові, зокрема: загальновійськова підготовка та військово-патріотичне виховання. У сучасних умовах війна стала справою кожного громадянина, тому загальновійськова підготовка набуває універсального характеру та є обов'язковою для всіх. Тому проблема формування національного спротиву як стратегічного напрямку забезпечення державної безпеки є надзвичайно актуальною й своєчасною в умовах збройної агресії проти України, загострення воєнно-політичної ситуації та дії правового режиму воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що різні елементи національного спротиву, пов'язані з виконанням завдань щодо забезпечення державної безпеки, стали об'єктом дослідження у різних галузях сучасної науки. Концепція національного спротиву, що поєднує політичні, військові та суспільні механізми забезпечення безпеки держави, набуває значного теоретичного й практичного значення в умовах сучасних гібридних загроз. Зокрема, вагомий внесок у вирішення проблеми забезпечення державної безпеки зробили такі вчені: І. Козьяков [2], В. Ліпкан [3], О. Нікітенко [4], А. Янчук [5], Т. Яровий [6] та інші. У наукових працях таких дослідників, як І. Гаврилюк [7], Р. Кудряшов [8], О. Муленко [9], М. Попельський [10], І. Коропатнік [11] та ін., висвітлено теоретичні та практичні аспекти застосування національного спротиву в цілому та у період воєнного стану.

Незважаючи на наявність значної кількості досліджень, питання теоретичного визначення та методичного інструментарію формування стратегічного напрямку забезпечення державної безпеки залишаються недостатньо опрацьованими. При цьому пропозиції щодо активізації участі громадян у національному спротиві потребують додаткового наукового аналізу та концептуального уточнення.

Тож, метою статті є розробка теоретико-методичних основ формування національного спротиву як стратегічного напрямку із застосуванням комплексного підходу для виконання завдань із забезпечення державної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування системи національного спротиву з метою гарантування державної безпеки є одним з ключових завдань будь-якої сучасної держави. Даний процес охоплює підготовку національних збройних сил, розвиток інфраструк-

тури кібербезпеки, створення ефективних механізмів запобігання загрозам зовнішніх та внутрішніх ворогів, а також налагодження скоординованої взаємодії між правоохоронними структурами та військовими формуваннями. Успішне виконання цих завдань вимагає належної організації, координації та співпраці між різними галузями влади та силовими структурами. Зокрема, важливою є роль громадськості у підтримці національного спротиву та відстоюванні державних інтересів. Безпека кожної країни залежить від усіх її громадян, тому необхідно бути готовими до можливих загроз та діяти разом для захисту держави.

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на основних законодавчих актах, постановах та інших нормативно-правових документах, що визначають засади, норми та правила поведінки громадян у контексті національного спротиву, зокрема Конституція України [11], ЗУ «Про основи національного спротиву» [1], ЗУ «Про національну безпеку України» [14], ЗУ «Про оборону України» [15], ЗУ «Про Збройні Сили України» [16], ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу» [17], ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [18], ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» [19], ЗУ «Про правовий режим надзвичайного стану» [20], Постанова Кабінету Міністрів «Про функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву» [13]. Зазначені нормативно-правові акти формують правові засади забезпечення національної безпеки та оборони держави, визначають організаційну структуру, функції та повноваження Збройних Сил України та інших силових інституцій, а також регламентують порядок проведення мобілізаційних процесів і здійснення заходів оборонного характеру. Нижче подано перелік ключових завдань національного спротиву в сфері державної безпеки, що випливають із встановлених правових засад і мають визначальне значення для забезпечення стійкості держави (рис. 1). Виконання цих завдань спрямоване на системні і узгоджені дії державних інституцій, військових формувань та громадського суспільства з метою підвищення оборонної спроможності держави.

Відповідно до табл. 1 проаналізуємо детальніше кожен складову частину завдань, які важливо враховувати при складуванні національного спротиву у контексті забезпечення державної безпеки України.

Першим та ключовим завданням національного спротиву задля забезпечення державної безпеки є захист державного суверенітету та територіальної цілісності держави.

Згідно статті 17 Конституції України «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України». Виходячи з вищезазначеного, це реалізується завдяки спільній відповідальності держави й громадського суспільства. Дане завдання має двоаспектний характер:

1. боротьба з воєнною агресією та окупаційними діями потребує комплексних рішень, включаючи освіту, підготовку та технології (дрони, системи спостереження та кібербезпека), аналіз даних (збір та аналіз великих обсягів даних, з урахуванням розвідки, що дозволяє виявити загрози та можливі атаки), стратегію безпеки (військові, територіальні, економічні, дипломатичні, що є критично важливими для забезпечення державної безпеки), інтеграцію різних підходів (міжнародна співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями дозволить посилити оборонні можливості та забезпечити підтримку);

2. забезпечення багаторівневої оборонної спроможності держави, інтегрованої у стратегічний, оперативний та тактичний виміри, що передбачає складний і багато-

гранний процес. Стратегічний вимір включає: національну безпеку, довгострокові плани на випадок різних сценаріїв загроз, міжнародні альянси для зміцнення колективної безпеки. Оперативний вимір включає: координацію сил (взаємодія між різними військовими підрозділами і службами), розвідку та аналіз, логістика (забезпечення необхідних ресурсів, техніки та матеріалів для виконання поставлених бойових завдань). Тактичний вимір передбачає військові операції (проведення конкретних бойових дій); навчання та підготовка військових до виконання завдань у реальних умовах та адаптацію до змін (гнучкість у тактичних рішеннях для швидкого реагування на зміни, що можуть виникнути на полі бою).

Консолідація національної оборонної системи є важливим завданням для забезпечення національної безпеки та стійкості країни в умовах загроз, що включає:

1. формування та зміцнення Сил територіальної оборони ЗСУ включає: структуру та організацію (визначення ролі та функцій кожного підрозділу, включаючи цивільну оборону, охорону критичної інфраструктури та підтримку регулярних військ); військову підготовку та забезпечення ресурсами (розробка логістичних схем, матеріально-технічне забезпечення, зв'язок, медичне забезпечення); громадську підтримку (залучення громад і підвищення обізнаності населення щодо ролі та підтримки Збройних Сил України); взаємодію та синхронізацію (співпраця з правоохоронцями, службами цивільного захисту та державними структурами для комплексної безпеки);

2. залучення громадян до підготовки та участі в національному спротиві – важливий чинник у зміцненні обороноздатності країни, який передбачає: проведення інформаційних кампаній і використання медіа для підвищення обізнаності населення про національний спротив та можливості участі в добровільних формуваннях; освітньо-тренувальну діяльність (курси та тренування з військової підготовки, тактики, медичної допомоги та цивільного захисту для підготовки добровольців до реальних умов);

створення добровільних формувань (формування добровільних підрозділів із чіткими завданнями для ефективної інтеграції з регулярними військами); мотиваційну підтримку (соціальна, матеріальна та моральна підтримка добровольців через пільги та страхування життя); співпраця з місцевими громадами (залучення місцевих органів влади та громад до підготовки та підтримки національного спротиву через громадські заходи).

Далі перейдемо до наступного завдання – це підготовка населення до опору, оскільки активна участь громадян може суттєво підвищити обороноздатність держави. Опишемо такі напрямки, як:

1. проведення вишкіл та просвітницьких кампаній є критично важливими для підвищення готовності населення та військових до протидії збройній агресії. Даний напрямок включає залучення військових та громадських вишкіл; інформаційні кампанії (підвищення обізнаності, залучення громади, зокрема створення платформи для обговорення питань щодо безпеки держави, де громадяни можуть ділитися досвідом та отримувати інформацію про можливості участі у національному спротиві); проведення навчальних курсів (імітація реальних загроз; міжвідомчі навчання включають співпрацю військових, поліції та служб цивільного захисту для комплексної безпеки); надання оцінки та вдосконалення (аналіз результатів та зворотній зв'язок учасників вишкіл для виявлення слабких місць і вдосконалення навчальних програм);

2. формування у свідомості громадян щодо участі в обороні своєї держави, отримання навичок виживання та самооборони є важливим аспектом національної безпеки: освітні програми (організація курсів та тренінгів з основ самооборони, виживання та надання першої допомоги); громадські ініціативи (залучення громадян до волонтерських ініціатив, які сприяють підготовці до надзвичайних ситуацій; створення місцевих груп); співпраця з державними структурами (партнерство з військовими та впровадження в навчальні програми шкіл та універси-

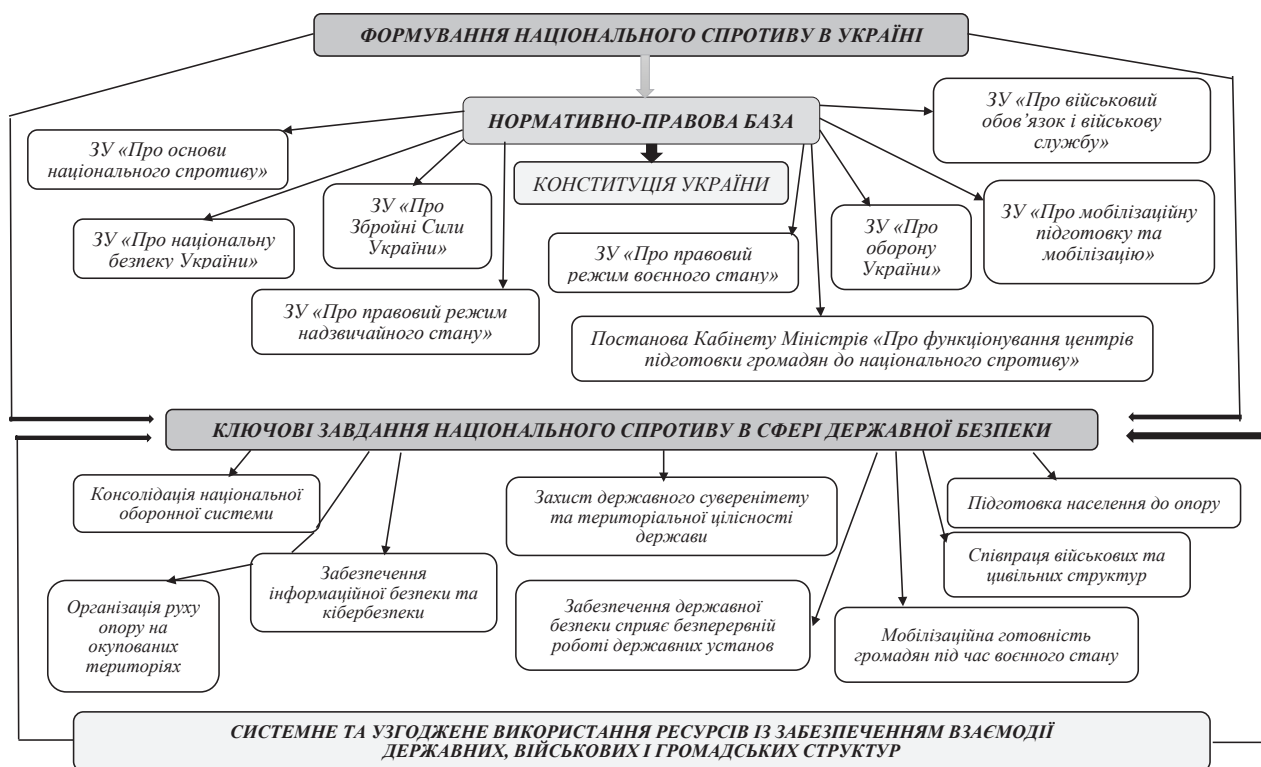

Рис. 1. Структурно-логічна схема ключових завдань національного спротиву для забезпечення державної безпеки

Джерело: розроблено автором на основі [1, 3, 12–20].

тетів військову підготовку); залучення медіа та соціальних мереж (використання медіо, відео та он-лайн курсів, які доступні для широкої аудиторії); надання психологічної підготовки (підтримка патріотизму та усвідомлення важливості особистої участі в захисті своєї держави); організація заходів, які підвищують моральний дух населення та заохочують до активної участі громадян у національному спротиві.

Забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки є одним з ключових завдань національного спротиву в сфері державної безпеки, що обумовлене ймовірністю несанкціонованого втручання в інформаційні ресурси та можливим впливом на військових та громадян. Опишемо основні напрямки даного завдання:

1. протистояння деструктивним інформаційно-психологічним впливам є важливим елементом національної безпеки, яке включає такі стратегічні напрямки: моніторинг інформаційного простору (запровадження комплексної системи моніторингу й аналізу інформаційного простору з метою виявлення дезінформації та надання оцінки впливу на громадську думку); проведення інформаційних кампаній (реалізація просвітницьких заходів, спрямованих на викриття фейків і формування стійкості до дезінформаційних впливів); надання психологічної підтримки громадянам (організація програм психологічної підтримки і навчання критичному мисленню з метою зміцнення інформаційної стійкості громадян); налагодження ефективної взаємодії з медіа простором (співпраця з медіа для забезпечення об'єктивності інформації та впровадження етичних стандартів журналістики, спрямованих на протидію дезінформації); правова база (запровадження законодавчих механізмів і санкцій для регулювання поширення дезінформації та захисту інформаційного простору держави);

2. захист критичної інфраструктури та комунікаційних систем від кібератак дозволяє мінімізувати ризики порушення інформаційної безпеки та зберегти цілісність національного кіберпростору. Зауважимо на основних заходах, які дозволяють досягнути поставленого завдання: оцінка ризиків (регулярне проведення аудиту безпеки та оцінки загроз для виявлення вразливостей критичної інфраструктури й розробки заходів протидії кібератакам); впровадження політик інформаційної безпеки (встановлення стандартів безпеки та розробка протоколів реагування для захисту інформаційних систем і відновлення після кібератак); рішення на основі сучасних технологій (впровадження систем виявлення вторгнень та шифрування даних для моніторингу мереж і захисту чутливої інформації); навчання персоналу та проведення симуляцій кібератак для підвищення готовності до захисту й реагування на інциденти; співпраця з державними та приватними структурами (співпраця з державними, приватними та правоохоронними структурами через інформаційні платформи для обміну даними про кіберзагрози); постійний моніторинг критичної інфраструктури та аналіз інцидентів для вдосконалення стратегій безпеки та запобігання загрозам.

Переходимо до наступного значущого завдання – співпраця військових та цивільних структур є критично важливою для забезпечення національної безпеки та ефективної протидії збройній агресії. Наведемо основні аспекти цієї співпраці:

1. координація планування та реагування на надзвичайні ситуації та загрози є ключовим фактором ефективності дій усіх залучених структур: спільні навчання та розробка кризових планів (дозволяє покращити координацію та взаємодію військових і цивільних структур під час надзвичайних ситуацій); обмін інформацією (створення спільних центрів управління та обмін розвідувально-аналітичною інформацією для оперативного виявлення загроз і планування дій); соціальна підтримка громадян (спільні

програми психологічної підтримки та залучення громадських організацій для підвищення стійкості населення до загроз і надзвичайних ситуацій); законодавча основа (розробка законодавчих актів для регулювання співпраці військових і цивільних структур та захист прав як громадян, так і військових під час спільних операцій);

2. координація між Збройними Силами України, Службою безпеки України, поліцією, органами місцевого самоврядування та населенням є критично важливою для ефективного реагування на загрози та забезпечення стійкості держави, зокрема розглянемо ключові аспекти даної координації: створення спільних центрів управління (створення об'єднаних і кризових штабів для координації дій та оперативного реагування на надзвичайні ситуації); обмін інформацією (використання сучасних систем зв'язку та спільних баз даних); спільні навчання та тренінги; заохочення громадян до участі у волонтерських ініціативах; правові засади взаємодії (формування нормативної бази співпраці державних, військових і цивільних структур із забезпечення дотримання прав громадян під час спільних операцій); регулярна оцінка ефективності спільних дій.

Організація руху опору на окупованих територіях є важливим завданням національного спротиву, яке показує, що навіть попри тимчасову окупацію, громадяни не втрачають віри у визволення своїх земель і продовжують боротися за їх повернення під контроль України. Основні чинники, які необхідно враховувати під час організації та підтримки руху опору на окупованих територіях, такі:

1. підтримка діяльності підпілля, розвідки та збору інформації є невід'ємною складовою ефективного руху опору, оскільки саме ці дії сприяють послабленню позицій окупанта, забезпечують координацію дій між підрозділами та наближають визволення окупованих територій, передусім слід застосовувати комплексний підхід та забезпечувати ретельне планування: створення підпілльних мереж (локальні осередки та безпека дозволяють сформувати автономні малі групи, що координують між собою, застосування конспірації для захисту учасників від виявлення); розвідка та збір інформації (аналіз і технології забезпечують збір інформації про противника та застосування дронів, мобільних додатків і зашифрованих каналів для її передачі); психологічна підтримка (моральна і психологічна підтримка забезпечують підвищення духу і патріотизму військових та громадян); співпраця з міжнародними структурами (налагодження контактів і обмін досвідом та ресурсами з міжнародними організаціями та партнерами у введенні партизанської війни чи підпільної діяльності); організація ресурсного забезпечення (постачання матеріалів, медикаментів і фінансування ресурсів через доступні джерела, такі як крауунфандинг, донорські програми або інші джерела); правові й моральні підстави (дотримання міжнародних норм гарантує захист цивільних і легітимність діяльності);

2. сприяння звільненню тимчасово окупованих територій є важливим проявом національної стійкості та патріотизму, демонструючи готовність громадян відстоювати суверенітет і територіальну цілісність своєї держави: військова стратегія (підготовка до операцій включає розробку планів із урахуванням специфіки територій і можливостей противника та проведення спільних навчань для підвищення готовності військових до звільнення територій); поширення інформації (поширення правдивої інформації про окупацію та підтримка патріотичного духу населення через засоби масової інформації); дипломатичні зусилля (залучення партнерів та участь у форумах для політичної, економічної та військової підтримки, привертання уваги до проблем окупації); підтримка населення (надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало від окупації та підтримка зусиль зі звільнення територій); захист прав громадян і документування (забезпечення

прав громадян та збирання доказів порушень для подальшого використання у міжнародних судах); підтримка психологічного здоров'я громадян (допомога постраждалим та організація заходів для підвищення морального духу і згуртованості населення).

Тож, національний спротив, як ключовий напрямок забезпечення державної безпеки, сприяє безперервній роботі державних установ, що дозволяє підтримувати стабільність та ефективне управління в надзвичайних або воєнних умовах, зазначимо на таких напрямках:

1. гарантування стабільної роботи органів влади в умовах кризи чи бойових дій забезпечує управління, підтримку правопорядку та надання необхідних послуг населенню: створення центрів кризового реагування (формування спеціалізованих штабів із чіткою структурою для координації дій і оперативного прийняття рішень); планування безперервності (розробка детальних сценаріїв дій органів влади у випадку надзвичайної ситуації та визначення альтернативних місць і маршрутів для роботи органів влади у разі евакуації); створення резервів та фінансова стабільність (дозволяє підтримати роботу державних установ і гарантувати фінансування критично важливих служб, щоб уникнути збоїв у їхній діяльності); комунікація та інформаційна підтримка (впровадження надійних систем зв'язку та проведення кампаній для своєчасного інформування населення під час кризових ситуацій); аналіз та зворотній зв'язок (регулярна оцінка роботи органів влади з урахуванням пропозицій учасників для підвищення ефективності державних установ);

2. планування щодо евакуації, збереження керованості державою: розробка планів евакуації (визначення потенційних загроз та розробка безпечних маршрутів, що враховує безпечні зони); комунікаційне інформування громадян (впровадження надійних систем оповіщення та надання своєчасного інформування громадян); надбання та розподіл ресурсів (застосування логістики, яка дозволяє розподілити ресурси для евакуації (транспорт, медичні засоби, їжу та ін.) та проведення спеціальних заходів для евакуації, які направлені на вразливі групи населення); гарантування здатності держави здійснювати управління у період воєнного стану (створення чіткого управління усіх державних структур під час евакуації та встановлення зрозумілої структури відповідальності); проведення регулярних навчань для службовців та населення щодо дій під час евакуації); надання психологічної підтримки, щоб зменшити паніку та тривогу у громадян під час евакуації; проведення оцінки після кожної евакуації для виявлення недоліків і покращення планів.

Перейдемо до заключного ключового завдання національного спротиву задля забезпечення державної безпеки – мобілізаційна готовність громадян під час воєнного стану. Мобілізаційна готовність громадян забезпечує можливість держави швидко реагувати на загрози та виклики, включаючи військові конфлікти, надзвичайні ситуації та інші кризові явища:

1. своєчасна підготовка до мобілізації людських та матеріальних ресурсів: проведення оцінки людських та матеріальних потреб (визначення різних сценаріїв мобілізації, включаючи військові, медичні, продовольчі

та інші важливі ресурси для населення; встановлення чітких пріоритетів для мобілізації ресурсів); комплексне планування ресурсного та кадрового забезпечення мобілізаційних потреб (формування комплексних мобілізаційних планів із застосуванням сценарного підходу, що передбачає визначення процедури мобілізації, чітких термінів, відповідальних осіб та забезпечує гнучке реагування на потенційні загрози); підготовка громадян до здійснення функцій із захисту та оборони держави (проведення регулярних навчань для мобілізованих, військовослужбовців, правоохоронних органів та введення обліку резервистів, які можуть бути мобілізовані задля виконання завдань національної значущості); інформування (підвищення обізнаності населення та впровадження надійних систем оповіщення про мобілізацію); проведення аналізу та надання оцінки щодо мобілізаційних заходів;

2. створення запасів, логістичних маршрутів, евакуаційних планів є критично необхідним для забезпечення безперервної роботи державних установ, об'єктів критичної інфраструктури та ефективного реагування на надзвичайні ситуації: утворення резервних ресурсів (визначення потреб у критично важливих ресурсах та створення запасів у безпечних місцях для використання під час надзвичайних ситуацій та регулярний моніторинг); транспортно-логістичні канали (розробка основних та альтернативних шляхів доставки запасів з урахуванням перешкод та координації з місцевими органами для безпечної та ефективної логістики); евакуаційні плани (розробка детальних планів евакуації, інформування громадян щодо них (включаючи засоби масової інформації) та проведення тренувань на випадок евакуації населення); інформаційна взаємодія (впровадження надійних систем оповіщення населення); аналіз та удосконалення процесів (регулярна оцінка ефективності запасів, маршрутів і планів евакуації, надання пропозицій щодо їх покращення).

Тож, місцеві органи влади систематично ініціюють та впроваджують програми, що стимулюють активну участь громадян у забезпеченні оборони держави. Проаналізовано та систематизовано методичне забезпечення щодо національного спротиву, що надало можливість отримати цілісне уявлення про його ключові завдання для забезпечення національної стійкості держави в умовах воєнного стану.

Висновок. Таким чином, в результаті дослідження запропоновано застосовувати національний спротив як одну з основних стратегій забезпечення державної безпеки, захисту суверенітету та територіальної цілісності, а також як механізм залучення громадян до активної участі у підтриманні національної стійкості. Суттєве значення у забезпеченні національного спротиву та відстоюванні державних інтересів має активна участь громадянської спільноти. В свою чергу, ефективне виконання визначених завдань можливе лише за умови обґрунтованих рішень щодо цілеспрямованого, систематичного і адекватного використання людських і матеріальних ресурсів, у тому числі тісної взаємодії органів державної влади, військових структур та інститутів громадянського суспільства, об'єднаних спільною метою – посилення оборонного потенціалу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702– IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 41. Ст. 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20/ed20250516#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Козьяков І. Законодавче визначення державної безпеки: проблеми теорії та практики. *Підприємство, господарство і право*. № 9. 2019. С. 160–164. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/27.pdf> (дата звернення: 15.10.2025).
3. Ліпкан В. А. Національна безпека України: монографія. Київ: Кондор. 2013. 437 с.
4. Нікітенко О. І., Журавель І. В. Правове забезпечення державної безпеки України правоохоронними органами. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12. 2024. С. 252–254. URL: http://lsej.org.ua/12_2024/57.pdf (дата звернення: 15.10.2025).
5. Янчук А. О. Особливості вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної безпеки України в сучасних умовах. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична»*. 2016. Вип. 1. С. 342–355.
6. Яровой Т. Методичний підхід щодо забезпечення державної безпеки. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*, (2), 2022. С. 227–252. URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2022-2-227-252> (дата звернення: 15.10.2025).

7. Гаврилюк І., Череп В., Дідіченко В., Кінь О. Національна стійкість та національний спротив – наріжні камені незламності України: за досвідом російсько-української війни *Military Science*, 3 (1), 2025. С. 73–86. URL: <https://doi.org/10.62524/msj.2025.3.1.03> (дата звернення: 15.10.2025).
8. Кудряшов Р. О., Івашова Л. М. Національний спротив в Україні: історія та виклики сьогодення. С. 195-198. URL: <https://dspace.opua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1d4d3348-50f1-499f-8a99-da2d1cb173be/content> (дата звернення: 16.10.2025).
9. Муленко О. О., Турчін В. М., Бондаренко С. В., Павленко А. М. Деякі аспекти розбудови національного спротиву України. *Молодий вчений* № 2 (102). 2022. С. 34-40.
10. Попельський М. Погляди щодо організації національного спротиву з урахуванням вимог Закону України «Про основи національного спротиву». Збірник наукових праць центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. 2021. № 2 (72). С. 84-89. URL: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2021-2-72/84-89>. (дата звернення: 16.10.2025).
11. Український національний спротив. (рух опору, партизанський рух) під час Українсько-російської війни: історична ретроспектива українського руху опору, український рух опору у період 2014-2021, український рух спротиву у період 2022-2023, нормативно-правове забезпечення / укл.: Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Петков С. В. – Київ. ВД «Професіонал», 2023. 428 с.
12. Конституція України від 01.01.2020 р. підстава 27– IX. *Відомості Верховної ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
13. Про функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву: Кабінет Міністрів України. Постанова від 18 квітня 2025 р. № 478. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/478-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
14. Про національну безпеку України: Закон України від 05.10.2025 р. № 4577-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
15. Про оборону України: Закон України від 09.07.2025, № 4497-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
16. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1935-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
17. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 22.09.2025 р. № 4562-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
18. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 12.09.2025 р. № 4574-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 44. Ст. 416. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
19. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 14.09.2025 р. № 4391-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 15.10.2025).
20. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 18.05.2024 р. № 3633– IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 15.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025
 Дата публікації: 30.12.2025